

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Swahn-Leijonhielm
Härad: *Adress:*
Socken: Simrishamns stad *Berättat av:* f.d.skepparen O.Jönsson
Uppteckningsår: 1946 *Född år* 1874 *i* Simrishamn

Uppteckningen rör

Självbiografiska data.	s. 1.
Handel och samfärdsel.	s. 3.
Spöken.	s. 6.
Lyktegubbar.	s. 7.
Åsumspågen.	s. 8.
Spågummor.	s. 11.
Flankmarschen, spåkarring.	s. 13.
Spåkärningar.	s. 15.
Stjälå tur.	s. 17.
Livet i Simrishamn.	s. 19.
Blekingar.	s. 20.
Midsommar.	s. 22.
Vädertecken.	s. 23.
Norrmän.	s. 25.
Skutskepparnas bokliga kunskaper.	s. 26.
Politik.	s. 28.

Amerikaresor.	s. 30.
Bageri.	s. 31.
Lucia.	s. 33.
Jul.	s. 34.
Julkappar.	s. 35.
Mat till katten och tomten.	s. 36.
Gröt och mandel.	s. 37.
Jul på havet och i land.	s. 38.
Påsk.	s. 39.
Valborgseldar.	s. 40.
Dop.	s. 41.
Kyrktagning.	s. 43.
Födelsedag och namnsdag.	s. 45.
Bröllop.	s. 46.
Lyte.	s. 47.
Titta på lik.	s. 51.
Allt går igen - en skämthistoria	s. 53.
Begravning.	s. 54.
Stryk och spektakel.	s. 55.
Lekar.	s. 56.
Mårten.	s. 57.
Kyrkan.	s. 58.
Den sista avrättningen.	s. 59.
Kyrklighet och husandakt.	s. 60.

ACC. N:R M. 10235: 1-72.

Kyrkan.	s. 62.
Kyrkogården.	s. 63.
Prästen och klockaren.	s. 64.
Husförhör.	s. 66.
Konfirmering.	s. 67.
Post.	s. 68.
Brandvakter.	s. 69.
Poliser, slagsmål.	s. 70.
Skepparhistorier.	s. 71.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R **M. 10235** : /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Självbiografiska data.

Jo, jag är allt född sjuttiofyra. Ja, det kan man säga, jag har vatt på sjön sen jag var fjorton år men jag la upp tidigare än de fleste, när jag var trettiofyra år så slutade jag. Jag hade ingen far, det var därför jag gav mig ut, och de gjorde de fleste av mena jämnåriga, det var vanligt. Men nittonhundranio så tog jag anställning i centralföreningen, fast jag var kapten.

Mor var född i Simris. Men far var från stan. Far var kusk. Han var kusk hos Lundström. Jo lundström ska jag säga, han var grosshandlare, men hanses ställe det låg lite utanför stan, så han skulle skjutsas in varje dag, å där var far ~~kxx~~ kusk. Lundström hade två par hästar och sex koer. Nu bodde han ju inte inne i st an, så de var ju inte så märkvärdigt, men annars så

ACC. N:R M. 10235: 2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hade di ju kor och hästar inne i stan också. Di hade
st ll på gårdarna, och korna stod inne eller betade di
dom runt om stan. Alla handlarø hade hästar.

ACC. N:R M. 10235:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Handel och samfärdsel.

Si, på den tiden så fick varje handlare för sig si, det här var ju på den tiden innan det blev järnväg den kom inte förrän på åttiotalet, och innan den kom till så fick handlarena skicka vagnar och hästar och hämta sina varor i Svenstorp och dit kom di skickandes från andra håll. Det mesta kom ifrån Malmö. Och så körde di till Svenstorp en gång i veckan, ja till och med en sån skit som Viktor Svensson hade hästar.

Ja, kor och hästar de hade di på gårdarna. Ja i min ungdom, då stod di inne för jännan. Di är ju inte så glada för att rastas, kor, de ligger ju helst och äter .

Bengtsson, han hade ett par tre får också, men det är knappt jag tror att nån mer än han hade adet. det var mer sällsynt. Jo, på landet hade di får, men i

☐ Ej i
kopierat
till S-m!

ACC. N:R M. 10235:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stan, menar jag,

Ett litet mejeri var här, och där köpte di mjölk, som inte hade kor. Det var ju di fleste, inte hade di plats för kor på såna små gårdar. Det där mejeriet det låg här bredvid i en liten gata, men det är borta nu.

Folket i Simrishamn, di levde mest på fiske och på sjöfart, jag skulle villa säga att utå di gamle så var här många som var fiskare, men de yngste, åtminstone di som var jämnåriga med mig de gick mest på sjön. Di drogs mest till sjön, mer än till fisket.

Di brukade få börja som kockar, en och annan började kanske som jungman, men jag började som kock. Då fick man börja på en liten skuta som gick i kustfart, nån utå de små båtarna som gick med ved och sånt till och från Småland.

Svavlet, som de hade i de här riorna, där di riade havren,

ACC. N:R M.10235:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

havren, herrarna har väl sett rian där uppe, där eldade
di med svavle så det rök genom säden innan di lastade
den. Det svavlet det kom i tunnor från Ryssland.
Eller snarare var det från baltiska hamnar, det kom i
stora tunnor som så (sagesmannen mätte ut ungefär
en meter).

Farfar, han var åtta år när han kom ut och främja.
Han var barnfödd i Herrestad , men far var född i
Simrishamn och mor var född i Simris. Men far var inte
mycket äldre när han fick börja försörja sig själv.

ACC. N:R **M. 10235:6.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spöken.

Ja, di har nog sagt att det har spökat hos Björkgrens, men det var väl bara för att skrämma barn.

Jo, vid Björkegrens magasinssknut där ska di ha sett nått. Och där borta där jag var, där spökade det en huvudlös dam, det var en huvudlös dam, och hon spökade i bränneriet, Men huvudlösa, det är väl alla fruntimmer! Ha- ha!

Far hade sitt en del när han körde in hästarna och så om nätterna, men det ville han inte tala om. A, det var väl bara sägner, det var väl för att skrämma barn. Fast då, då trodde man på det. Å kusligt var det.

Men spöken, det är väl som människan är självt!

ACC. N:R M. 10235:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lyktegubbar.

Men si lyktegubbar, det fanns det på den tiden.

Det var nog mera som fakta. Opptändningabloss kallade
di gamle det, men det ser di allrig nu. Men det fanns
nog på den tiden.

ACC. N:R **M. 10235:8.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Åsumspågen, klok gubbe.

Åsumspågen, den kände ju alla till. Han höll till i Åsum, han hade riktig praktik. Det kom så mycket folk till han, från hela Skåne kom di. Men han var allt lite egendomlig.

Si läkarena, di ville ju inte veta å han, å hur di bar sig åt så fick di landsfiskalen till å hämta han å han blev väl häktad och hämtad en tjuga eller trettio gånger, och di satte han i en vagn och skulle föra iväg med han men när di kom i grinden så sa han till hästarna:

- Nä, nu går vi inte längre!

Och di kom inte ur fläcken förrän di hade släppt Åsumspågen och han hade sagt till dom att fortsätta. I häkte kom han allri, för di rådde inte på han. En sån begåvning skulle man ha! Ha- ha!

ACC. N:R M. 10235:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Åsumspågen och gumman som förgjorde korna.

Borte i Brantevik, där var det en bonde som hade många kor, och så en dag så kom en gammal käring och bad att få låna en stoppenål och di letade rätt på en stoppenål och gav till henne. Och sen så nästa dag så var det int bättre än att var enda ko i lagårn mjölkade blod, och det fortsatte, så di blev tvungna att skicka efter Åsumspågen och det förstå han kom så började han fråga vilka som hade vatt på besök och om di något hade fått eller om något hade blitt lånat bort, och när han fick höra om nålen som käringen hade fått låna så sa han:

- Hur kunde ni vara så dumma? Ni skulle allri ha lånt bort nålen. Men nu kommer hon ock lämnar igen den, och det innan jag går härifrån.

Och så blev det. För en liten stund efter så kom käringen, och hon hade nålen med sig, och tackade

ACC. N:R M. 10235:10.

för lånet.

Men nästa gång di mjölkade så var korna bra.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 10235: //

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spågummor.

Här fanns många sånna gummor förr som kunde för-
utsäga vad som skulle ske, och hur det var så slog det
in det mesta, var di nu fick det ifrån, det vet inte jag.
Men ofta var det sant.

En gång var vi på en tremastad skonare från Brante-
vik och vi var borta länge. Men di gick till en spå-
kärning och hon sa:

- I morrn får ni höra å dom. Men di har haft
hårt väder.

Och det var sannt.

Här mitt emot i gatan, här bodde det en gammal
gumma som salltid brukade lägga stjärnor. Både åt sig
själv och åt andra. Hennes man var kapten och en gång
när han var ute så la hon sin sista stjärna, för det
var när gubben hennes gick bort. Och hon kunde säga

ACC. N:R **M. 10235:12.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på klockslaget precis när han hade drunknat, utå den
stjärnan. Och sen flöt båten i land i Tyskland. Och
kompassen ock allt var i ordning. Och allt var på sin
plats, men där var inte en enda människa ombord, varken
död eller levandes.

ACC. N:R M.10235:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Flankmarschen, spåkärring.

Flankmarschen, va det en di kallade i Brantevik.
Det var en berömd spåkärring. Si, di var väl mer
skeptiska där nere än vad di är här istan , så skep-
parna i Brantevik di brukade gå å hälsa på Flankmarschen
innan di gav sig iväg ut på vårarna, och då när di gick
eit så tog di med sig en skinka sller en påse mjöl.
Eller ett par korvar. Det var inte som betalning riktigt
för di fick inteta betalt utan det var som en gåva.
Men så var gär en en gång , en som gick dit och han
gav henne ingenting men det tyckte hon inte om, och
hur det nu kom sig så gick skutan under på den resan.
Men han klarade sig i land och hem välbehållen, och
så skulle han ut nästa vår på en annan skuta, och då
gick han till henne igen och då tog han för säkerhets
skull med sig ordentligt, men trots det så ville hon

ACC. N:R M. 10235:14

ingenting svara.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spåkäringar.

En gång, så var det en båt här från Simrishamn som var borta länge, och skepparens fru hon var religiös så hon gjorde inte som andre brukade göra vid såna tillfällen, hon gick inte till en spåkäring utan hon bara satt och grät och bad. Men då var det några goda vänner till henne som talade vid en spåkäring att hon skulle gå hem till henne och hon gick hem o ch efter en dispyt så lyckades hon övertala henne och få lägga en stjärna. Och när hon lägger sina kort så sir di att båten är välbehållen och att hennes man lever. Men det skulle dröja tre dar till dom lät höra å sig. Ock då är de på en plats som ingen känner till!

Och så var det. För di hade haft storm och fått gå in i en liten hamn i södra Danmark. Och det kom skickandes ett telegram på den tredje dagen och när

ACC. N:R M. 10235: 16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

det kom så kunde ingen säga var den platsen låg som det
var skickat ifrån. Och det fastän di gick till skol-
läraren och tittade på hans karta.

Di korten, som ska nyttjas till sånt, dom får di
allri ha till att spela med , då mister di kraften.

Nä, här i Simrishamn var det nog inte så allmänt
att di vanlitade spåkärringar, men där ute i Brante-
vik, där var det vanligt.

Si, där var di mer sheptiska.

ACC. N:R M. 10235:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stjåla tur.

Si, när di skulle i väg på vårarma så ville di ha tur, och det troddes allmänt att man fick tur om man stal från en annan.

Di bara stal, en yx, eller en nyckel, eller en hammare. Det gjorde det samma vad det var, och värdet, bara di stal från en annan för att få tur.

Och var det nåh som ett år hade dålig tur på sjön så hörde jag ofta hur di sa att det var för att han hade blivit stulen på turen. Och det sa di själve di skyllde på att det var nått som di inte hade, nått di hade stulit från dom, och därför gick det illa.

Di stal när bäst di kunde, precis som andra tjuvar det var förskräckligt ~~vad~~ vad di stal, och då på våren tog di allt som inte stod under lås, om man inte höll i det.

ACC. N:R M. 10235: /8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ja, då var värre än den där som springer kring i Stock-
holm och spränger.²

Men nog är det mycket man måste tro på, när man
sitter och ser på hur de sitter där och lägger sina
kort. Om man sen både hör och ser att det slår in.

ACC. N:R M. 10235:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Livet i Simrishamn.

Det var ett mycket lugnare liv då än nu.

Det kom hit en massa smålänningar, di lossade kol, di kom med kol från England, från Wales, di gick med props från Bergkvara till gruvorna i Wales. Och sen så tog di kol, di tog kol i retur ifrån England och den lossade di mest här, om inte båtarna var för stora.

Fjorton fot var di djupaste som gick in här, ja var det högvatten så gick di väl in om di var femtom fot också, men det är ju mest små båtar, så di riktige skeppen, som Björkrgren hade, di fick di allri si här i Simrishamn. Men besättningarha, det var pojkar från Simrishamn och trakten här omkring.

ACC. N:R M. 10235:20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Blekingar.

Det kom ofta hit fiskare både från Bornholm och Bleking. Di är här för att yraka sill och för att ta lax. När han lämnar deras eget vatten. Di är här på sommarna. Och i forna tider så hade åtminstone blekingarna sina familjer med sig, åtminstone di som var något så när vuxna så att di kunde göra nytta för sig, så att di kunde hjälpa dom med fångsten. Di fick böta garn och packa fisken och plocka den ur näten. Men med det slutade di för en tjugo år sen, att ta sina familjer med sig. Det var då de fick motorer.

Det var slagsmål lite ibland, inte så farligt, det var lite en lördagskväll ibland, di kom ihop sig om en flicka, det kan en ju förstå, så mycket folk som här var.

Di är lite konstiga, blekingar.

ACC. N:R M. 10235:21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En kväll så bröt di upp en halv gata och slogs
med gatstenen så blon flöt.

Det kommer en och annan dansk hit med, men det är
hyggligt folk, fast di kan ju ge såna där danska
skallar.

Här är väl en fems sex karlar här som har blitt
gifta med fruntimmer från Blekinge. Å det är klart
att en dek blekingar har gift sig med flickor från
Simrishamn.

Di söker ju förståss alltid upp fruntimmer var di
kommer, de gör väl herrarna med kan jag tro. Ha- ha!

ACC. N:R M. 10235 22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Midsommar.

Midsommar ja, det var vad di firade mest. Det firade di nere på skansen, där var majstång och dans, men ~~hax~~ jag tror inte att det var nån traktring.

Majstången reste di själve där nere, det fick ju fruntimrerna sköta om, och så var det väl alltid nån som hade dragspel.

Si nu så ska di ha sltting sånt i folkets park.

Nä, det var nog mest vid midsommat som att folk var så där galna.

I min ungdom minns jag så väl att di satte lövruskor i topparna på båtarna. Och di fick sitta där di tog inte bort det ens när di gick ut utan det fick sitta där tills det ramlade ner. Sånt har di inte nu. Men om man kommeråt så tar man alltid ombord grönt till midsommar.

ACC. N:R M. 10235:23.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vädertecken.

Vädertecken hade di för sig så mycket förr. Di slår
allri in nu mer, di slår allri in mer än var tionde gång.
Det vet jag sen jag var på sjön. Det var mest solen
man såg på.

Afton röd

Morgon skön

sa man. Det kallade man att solen gick ner vackert.

Man var morgonen röd

så blev det vatten

i båtsmanshatten.

Men barometern lärde man sig med tiden rätt bra.

Radion är en djävla jocke till att ljuga.

Di riktigt gamle, di gamle skutskepparna i min
ungdom, di kunde ta mej faen varken logga eller ha
kompass. Skulle di logga, så skickade di fram en karril

ACC. N:R M. 10235:24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i fören, och där fick han slänga ut mågonting, en träbit, eller nått annat som flöt, och så stöd det en i aktern och såg när träbiten åkte förbi där, och så tog di tid på den höft, och så visste di hur lång båten var, och så kunde di säga hur fort båten gick. Somma bara spottade.

Men barometern är bra, det är det bästa man kan ha på sjön, man kan lära sig att följa en barometer, det går så lätt, vid avläsningen var fjärde timme. Vid vaktombytena. Man lär sig liksom att känna en barometer.

ACC. N:R M. 10235:25.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Norrmän.

Si norrmännen är ena djävlar till att slåss, det är ett som är äkert.

När norrbaggarna skulle till att byta flagga, det var på di siste åren jag var på sjön, så var di rent tokiga, om man mötte en norsk skeppare och han fick veta att man var svensk, så skändes si norske skepparna inte fär at gå fram och spotta en svensk kapten mitt i ansiktet.

ACC. N:R M. 10235:26.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skutskepparnas bokliga kunskaper.

Förr i tiden var det sällan de kunde skriva, di som var på sjön. Det fanns till och med skeppare här som inte kunde skriva sitt eget namn. Det var en skeppare, han hette Lars, han skulle skriva sitt testamente, och de gjorde en god vän åt han, för han kunde inte skriva själv, och så skulle di upp till rådhuset med papperet. Di skulle väl stämpla det eller kontrollera det på något sätt, kan jag tänka. Och då var där en vaktmästare som visste att Lars inte kunde skriva, och så sa han:

- Har Lars själv skrivit under testamentet? sa han.

- Nä, det var en annan som höll i handen, sa Lars.

Min far han hade lärt sig att skriva i sand, när

ACC. N:R M.10235:27.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han gick i kolan så hade di inte skrivbäcker utan di hade stora lårar med sand att skriva i. Men far, han skrev så vackert, så fastän jag gick i skolan ock lärde mig att skriva på bättre sätt så önskar jag a t jag hade haft bättre handstil, bara jag hade haft hälften så bra handstil som far.

Si på den tiden så gick di i skolan lite när di ville.

ACC. N:R M. 10235:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Politik.

Politiken den sket di i förr.

Förr fanns det bara en sorts folk, och di var högermän.

Förr var det så gott förhållande mellan alla , di kom så bra överens. Skepparena kom så bra överens med sitt folk, och redarna kom så bra överens med skepparena. Förr kunde man ha samma folk , samma besättning i flere år, men nu är det fint om di är med på en hel resa, och inte rymer nån stans där det finns söta flickor.

Herrarna har väl hört talas om skomakaren Torsson, han i Ystad? Han som blev finansminister. Han var här och talade en gång, ja han var här många gånger, men en gång i början så stod han och pratade på en stenhög i ett hörn och det var inte många som hörde på han och då

ACC. N:R M. 10235:29.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kom konsulinna Björkegren förbi och fick se han där
han sto på sin sten och då sa hon:

- Tvi, sa hon. Och så vände hon och gick en annan
väg. Men sen så ångrade hon det, hon ångrade det sen,
det sa hon till mig.

ACC. N:R M. 10235:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Amerikaresor.

Det är klart att det var många som for till Amerika här ifrån också. Men jag tror att di fleste kom snart igen, Det dröjde en åtta tio år och sen så brötnade di och då så kom di hem igen. Då hade en del av dom fått det lite bättre, men det var sällan att di just hade så mycket att berätta om att det var bättre i Amerika än i Skåne. Det gick inte alltid bättre där

Ja, di som gravade guld i Kalifornien och på Alaskakusten, di fick nog en del, men det gjorde di å mee i Amerika så di var lika fattiga när di kom hem.

Di som seglade på Amerika, di fick inte mer där än på andra fartyg, tror jag inte.

ACC. N:R M. 10235:31.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bageri.

Det här huset ska jag säga herrarna är ett gammalt bageri fast jag har byggt om det, jag ärvde det efter min svärfar, han var bagare. Där ute (sagesmannen pekade mot nästa rum) var en ugn med tjugoen plåtar, och utanför den så var det ett stort rum och där brukade det stå fullt med käringar. Där kunde stå en tio femton stycken på en gång med var sitt tråg och en säck mjöl och där stod di och slog opp degar och så fick di låna ugnen. Och samma å dom gjorde runda kakor, och andra gjorde flata kakor. Di gjorde så att det räckte i en månad eller två.

Di kunde si på stenarna när det var varmt nog i den stora ugnen.

Det brödet som bagarna gjorde själva det körde di med skjutsar , di kunde köra med brödskjuts till Brante-

ACC. N:R M. 10235:32.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vik en gång i veckan, och di körde till andra fiske-
lägen också. Där di inte hade egna bagare.

Nä, jag vat inget hus där di hade egen bakugn,
det förekom inte

Det var väl för en fyrtio år sen att di hörde
upp med att gå till bagarna och baka.

Det blev så klart mycket billigare och gå bort
och baka än att göra det hemma.

I julaveckan så minns jag att här kunde stå så
mycket kärringar och slå upp sina degar så att en knappt
kunde komma förbi dom.

Det kunde väl kosta dom en tjugofem trettio öre
var gång di lånade ugn.

Här fanns nog en tre bagare till fast di var inte
så stora och di hade samma system där.

När di tog slut ooh gå bort och baka så började di
att köpa bröt färdigt istället.

ACC. N:R M. 10235:33.

✓ Lucia.

Det är skolorna som har fört med sig lucialeken.
Den gagnar di överallt nu, men det visste man inte vad
det var förr, inte, det är på di siste åren det har
blivit så i ropet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 10235:34

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jul.

Fruentimrera hade ett satans liv före jul, med att
baka och brygga och slakta.

ACC. N:R M. 10235:35.

✓ Julklappar.

Julklappar började di med när jag var så där en
tjugo år, men jag tror inte att mina föräldrar gag-
nade det.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 10235:36.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mat till katten och tomten.

Mina föräldrar brukade att sätta ut mat till katten
Det gjorde di vid jul, di satte ut mat till katten
för att han skulle bli duktig.

Jag ~~hörde~~ ^{hörde} nog en del som gjorde det för att
stå väl med tomten och det gör di väl än.

ACC. N:R M. 10235:37.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gröt och mandel.

Till merafton så åt di risengröt, vi åt allihop i ett stort tråg utan tallrikar.

Det skulle vara en mandel i gröten, och den skulle fara hel, och den som fick den han skulle bli gift. Men gifta, det blev di väl allihop.

I danmark, när jag var där, för jag låg i Danmark flere jular, där såg jag att di hade en tvåkrona i julgranen och den som fick mandelen, då skulle han ha tvåkronan.

ACC. N:R M. 10235:38.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jul på havet. Och i land.

Det var inte ofta man hade så roligt som nu!
Och när vi var ,på sjön så var det just inget julfirande
Om vi var i hamn julafton så fick allihop äta i kajutan
eller så, var man på sjön så firades julen mest med storm
Faen!

Det var inte ofta man hade så roligt som nu, det
är ett som är säkert! Det var inte så vanligt med kalas.
Men det var kanske några familjer som kom ihop och drack
toddy och spelade kort.

ACC. N:R M. 10235:39.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påsk.

I min ungdom så var det på det sättet att man brukade att gå till sjöen där nere ovid kajen, där stod di' och knickade ägg, och det gör di än, fast nu är di inte så många, och inte börjar di så tidigt heller. Förr började di vid fem på morgonen, och di kunde väl vara en femtio sextio stycken som stod där och knickade. Man kunde få en tjog eller förlora en. Man tog ägget och körde mot spetsen på ett annat och det ägget som sprack det fick den andre, hans som inte sprack. Di började klockan fem påskedags morgon och höll på en stund fram på förmiddan.

ACC. N:R M. 10235:40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Valborgseldar.

När jag var ung här i stan så hade di inga valborgs-
eldar. Det har skolen börjat med , det är väl en tjugo
år sen eller så sen di började med det.

ACC. N:R M. 10235:4/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dop.

Di döpte nästan alltid i hemmet. Di döpte barnen hemma så prästen fick komma.

Dopklänningarna, di brukade di ock låna. di gick i lån från den ena familjen till den andra, di var så fina. Det skulle blitt så dyrt att var och en hade haft sitt eget till dopen.

bli
Till å ~~ka~~ faddrar så tog man nån utå sina svågrar eller svägerskor, det var dom som man bad till det. Di skulle alltid varatvå . Och så hörde det till att di som blev faddrar, di skulle ge faddergåva, di skulle lägga faddergåva i vaggan, för det mesta la di väl pengar i sin helhet, om di inte hade satt in dom ,på en sparbanksbok.

På den tiden tänkte man att barnen måste döpas, det var inte tu tal om det. Di som inte döpts, di sa di var beänin,ar

ACC. N:R M. 10235:42.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

di var hedningar, men man vet inte hur det gör nån skillnad, det kan inte jag förstå åtminstone, men förr så var det rent rysligt om en barnunge inte blev döpt. Nu är det många som inte blir döpta.

ACC. N:R M. 10235:43.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrktagning.

Kyrktagning det hade di, di fick stå där i ~~KKKKKKKK~~
sakrisstian och bida sin tid, och så kom di och ledde
fram dom till altaret och där läste di en vers, ja förr
var det obligatoriskt. Det skulle vara en tre veckor
efter födelsen, det var visst olika långt efter en flicka
och efter en pojk.

Prästen sa nået, om att di kulle föröka sig än ytter-
ligare, och vara fruktsamma och uppfylla jorden, men så
var det en hattmakare, jag vill inte tala om vad han hette
Och hans fru hade fått enunge och det var den tionde
som di fick, di hadnio förut, och prästen han märkte
att hattmakarfruen kom i kyrkan men inte brydde sig om
att kyrktagas, och då gick han fram till dom och före-
brädde dom . Men då sa hattmakaren:

- Tycker inte pastorn att jag har många nog? Utan

ACC. N:R M. 10235:44.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att han ska stå och åkalla Gud för att hon ska bli än frökt-
sammare och få ännu fler. Gud bevare mig för fler!

ACC. N:R M. 10235:45.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Födelsedag.

Det är väl bara i Norrland att di bryt sig om att
fira namnsdag, här bryr vi oss bara om födelsedag. Men
den har vi väl alltid firat.

ACC. N:R M. 10235:46.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop.

Är det inte för jävligt att förr då så höll di på med dina bröllop i en tre fyra dar, och vara åt och söp.

Di vigde sig i kyrkan, eller i hemmet. Di vigde sig nog mest i hemmet det ville prästen för då si så fick han följa med hem och vara med vid kalaset och suppa sig full och ha sig.

Di dansade min själ till ljusan gomorra, och så åt di ett tag, och så sov di, och så dansade di och så söp di igen.

ACC. N:R M.10235:47.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lyte.

Si lyte, det var nått som såna som Åsumspågen förstod sig på. Di kunde bota sånt , di. Men hur di bar sig åt, det fick di inte tala om, för då gjorde det ingen nytta.

Det var en flicka här, och hon blev harmynt, och hennes föräldrar tog henne med sig till gamle professor Ribbing, för si han var läkare här innan han blev professor, men jhan sa:

- Nä si det är ett lyte, det kan inte jag göra nåt åt. Men ni kan ju resa till Åsumspågen,

Å det gjorde di. Och när di kom till Åsumspågen så sa han:

- Ni skulle allri ha satt er och äta på en kista som inte var stängd, för det har ni gjort, det sir jag.

ACC. N:R M. 10235:48.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ni ska ta och lägga flickan i den kistan och sen så ska ni ta och lägga igen kistan och sen ska frun ta och sätta sig på kistan och så ska hon äta det och det mens kistan är stängd!

Å di gjorde som han sa, och hon satte sig på kistan och ungen låg i, men botad blev hon. Ja nu bor hon nere i Trälleborg, hon skriver böcker, hon skriver så mycket romaner.

Nä kistorna stod vid väggen, di brukade inte sitta på dom, det var väl bara i ofog som den frun hade suttit på den. Men på landet hade di det nog så, tror jag, att di satt på sina kistor när di åt och så. Och så hade ju vi våra kistor på sjön, förstås.

ACC. N:R M. 10235:49.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lyte.

En gång seglade jag med en kapten, han hette Larsson, och när vi kom tillbaks så hade han fått en dotter, och han var så glad hele resan. Men när han kom fram och fick se ungen så var hon alldeles skrovlig och full av skorv i hele huvut. Men han, kaptenen, var förståndig och hade sin fru att gå till en gammel käring ~~xx~~ som förstod sig på sånt och kunde säga vad det var. Och hon tittade på ungen och sa:

- Du har stått i takdropp, mens du var sån. Nu ska du ta och klä å dej naken å så ska du ta ungen i armarna och så ska du ställa dej hemma i samme takdropp och låta det droppa både på dej och ungen, för det är lyte.

Och de gjorde di, Och ungen blev bra. För di gamle di förstod sig på lyte.

ACC. N:R M. 10235:50.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lyte.

Se det var så att sen förtsatte det så att det barnet
som blev botat för lyte vad det vara mände, det fick aldrig
se sin moder död för då fick hon det igen. Och inte
fick hon titta i sin moders gravför då kom det också
tillbaka.

ACC. N:R M. 10235/51

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Titta på lik.

När det var någon som var död så skulle di alltid förr
gå och titta på liket. Det minns jag så väl från det att
jag var skolpojke när di kom och sa att det var någon som
var död så skulle vi iväg och titta på liket. Och di låg
ju alltid hemma för det fanns ju inget gravkapell. Och
där stod ett par ljus och så hade di spämt upp ett par
vita lakan för fönstren.

När mina föräldrar var döda så skulle di försöka
å sätta på mej ett par läderskor. Men det trivdes jag
inte med för vi var vana vid träskor som där var en
skoning om, och sen så var det läder ovanpå också.

Di trodde så djävla möet, folk. Förr i tiden.
På spöken och sånt.

ACC. N:R M. 10235:52.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Allt går igen.

Gå igen, nä di gick inte igen! Ä di döa, så ä di!

Men där var tre professorer från Lund, di satt på
en krog i Eslöv, och pratade. Och di sa:

— Allt går igen!
sa di.

Men så satt där en pisnergobbe en bit därifrån och
hörde på dom och vad di pratade. Och så reste han sig
och gick fram till dom och så sa han:

— Ni säger att allt går igen, sa han. Men jag ska
säga er att jag vet nått som inte går igen,

— Vad då, sa di.

— Ho, min skithusdörr, den går allri igen, den kan
inte, för si den har inga hängslen.

ACC. N:R M. 10235:53.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Varsel.

En gång var jag på Broby, för jag hade en pojk, som blev död där. Han låg en hel vinter och sen en dag så skickade di efter mig för si han var sämre. Och på natten, det var den första natten såm jag var där, då så var där en uggle som hoade hela natten, och på morgonen så hade jag knappt sovit, men då träffade jag vaktmästaren på morgonen och han sa:

- Jo, sa han, då ugglan skriker, då dör alltid nån, sa han.

Ja jag hörde ugglefaen hele natten, och min pojk, han dog.

Det var väl ett varsel, det.

ACC. N:R M. 10235:54

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Begravning.

Så lång jag minns så har di alltid haft granris utanför porten när nån ä dö.

En sak som det är skillnad på det är prestaverna. I tåget så gick där två prestaver förr och det gör det nu med. Men förr så gick det en före och en efter men nu är det två efter. Och sen kommer släktingarna.

I Röstånga står prestaverna p å med hattarna hela tiden, utom när di läser Fader Vår. Men det är inte brukligt att di gör det i de här trakterna, här tar di å hatten.

ACC. N:R M.10235:55

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stryk och spektakel.

Jag tyckte att man fick mer stryk i skolen än hemma.
Vi fick stryk med rotting och den som skulle ha brukade
alltid själv få gå och köpa den.

Vi hade en unger skollärare häm som var duktig i
att slå. Han la opp dom över knäna och slog. Det gjorde
gott fast det var svårt att sitta efteråt. Men spektakel
det gjorde man väl var man kom åt. Det har väl barn allti
gjort, annars är di väl inte som di ska vara.

ACC. N:R M. 10235:56.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lekar.

Ja, vi lekte gömme. Nä, vi hade inga ramsor, utan
man räknade siffror, man räknade till tio eller så.

ACC. N:R M. 10235:57

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓Mårten.

Mårten firade vi visst hemma, jag tror att di fick
lov från skolan, men bara om di hade vatt snälla.

Gås, det har inte kommit förrän nu. Nä, vi fick väl
sill och potater och dricka, det var vad vi fick.

ACC. N:R M. 10235:58.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkan.

Si kyrkan den är möet gammal, den ska va byggd till minne åt nått gammalt sjömanshelgon, som hette Sankt Nikolai.

Där var en sorts mörkrum uppe i kyrketornet, där satte di dom på vatten och bröd. Det kallade di för Gabestocken. Där satt di innan di avrättade dom. Det var oppe i kyrkan, det är väl kvar än.a

Förr gick folk mer i kyrkan, di skulle kyrkan varena söndag och ofta mitt i veckan.

Nu sitter di för faen bara och hör på den där helvetesmaskinen (sagesmannen gjorde en gest mot sin radioapparat).

ACC. N:R M. 10235:59.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den sista avrättningen.

Jag tycker att jag har hört sägas att den sista di
avrättade, det varen dam ifrån Baskemölla som hade mördat
sitt barn.

Kyrklighet och husandakt.

Jo di gick mer i kyrkan förr. Där var mer folk i kyrkan på söndagarna och det fastän di fick betala till. För att få sitta i kyrkan.

Där var en kopparslagare som gick i kyrkan var söndag. Och det var så att jag var i tjänst hos honom det första jag tjänade, jag var bara liten, det var innan jag blev komfirmerad, och han tog alltid allt folket med sig i kyrkan, hustru och barn och lärpojkar och gesäller. Och han satte sig rakt under predikstolen och där satt han och sov och sen gick vi hem och skulle ha middag.. Men han hade inte fått nog utå Guds ord utan varenda middag så skulle vi läsa en predikan till, den skulle vi läsa ur en stor tjock bok. Vi läste en efter en, en ny var söndag.

Vi små, vi kunde allri begripa hur det kunde gå så
fo

ACC. N:R M.10235:61.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fort när di gamle gesäkterna läste, men en dag så frågade jag en å dom hur dom bar sig åt och då skrattade han åt mig och sa:

- Ja, sa han, du ska göra som vi, vi läser första sidan, mens mäster somnar, men sen vänder vi fyra blan i sänder, och det märker inte han.

För si när di hade läst en minut så la mäster händerna på magen och somnade och sen så satt han där och snarkade, men s³ skulle man säga Amen högt, för då vaknade mäster o h då sa han:

- Oh, vad det var en härlig prädikan i dag!

ACC. N:R M. 10235:62.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkan.

Där var en krog där oppe, där under, i källaren.

Det var rätt många som skulle i kyrkan, och så kom di
dit, och så kom di allri längre.

Det var så att i kyrkan var det fria bänkar för di
fattig e, det var väl ett djävla sätt, fösa undan di
fattige i ett hörn i Guss hus, nu är det slut.

ACC. N:R M. 10235:63.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkogården.

Det var likadant på kyrkogården, där var ett särskilt hörn för di fattige, och där ~~di~~ fattige låg där var det inte stenmur eller nån ting.

Det var som ~~nån~~ då nån självspilling skulle begravas, ~~den~~ skul le di dra över gördsgårn i norr, den fick inte genom grinden som andra döa, som om det var nån skilnad. Jag har själv sitt när di lämpade en sån död över gränshäcken där oppe, di hade ett djävla schå, men den vägen skulle han.

[Det var väl ett djävla trams.] Men det är väl bortlagt nu.

[Vad faen vet di om vad som händer dom när di är döa?]

[] Ej i
Kyrkan Hall
5-m!

ACC. N:R M. 10235:64.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Prästen. och klockaren.

Prästerna di var glada vid mat och brännvin och samma var galna på fruntimmer, och alla kalas kom di på, alla di store dopen och brölloopen och begravningarna, det var ordentliga kalas, och di gick då allri hem förat, det är säkert det.

Vi hamme en hemma på Gretas dopkalas och då fick vi skicka efter barnmorskan för till å ge han lavemang på morromkulan. När han var alldeles redlös. Och sen fick han ligga där på en soffa halve dan och sova ruset å sig.

Kantorn han stod och tog emot begravningståget, han stod framanför kyrkogårdsgrindarna och sen så sjöng han för liket hela vägen till kyrkan. Och om han hade fått lov om bra betalt så mötte han dom på vägen och sjöng en djävla massa versar, men var det nån fattig som han inte trodde att han skulle få så mycket å, kanske inget alls.

ACC. N:R M.10235:65.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så gjorde han sig inget besvär i onödan.

I regel så skickade di efter prästen när det var nån
som var till å dö, och då kom han och läste nånting och
gav dom ~~Nått~~ nattvarden, men det gjorde väl det samma,
han hörde väl ingenting.

ACC. N:R M. 10235:66.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Husförhör.

Husförhör hade di i kyrkan. Prästerna ställde en massa frågor och så satt di fleste där och mumlade men somna di var högfärdiga, och hade lärt sig en hopar, och kunde en del, men di hade väl läst på i årtal.

Jag gick allri på di där dumheterna. Jag sa att jag inte hade tid. Men så en dag så mötte jag prästen och han sa:

- Jönsson är allri på husförhör! sa han.

- Nä, jag har inte tid! sa jag.

Och då frågade prästen:

- Men Jönsson har tid att dö?!

Då tyckte han väl att han var klippsk.

ACC. N:R M. 10235:67.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Konfirmering.

Di konfirmerades vid tolv eller tretton års ålder.
Och undervisningen den hade di i skolan. Och di sa att
vi lärde oss katekesen och psalmer och sånt där, sa di.
Vi lärde väl inte det heller men vi blev framläppte,
fast det finns ~~väl~~ visst dom som inte blir det. Men för
skam skull så släppte di fram dom.

Pojkarna hade svart kostym utan hål på och hade di
inte det så fick di väl ha hålen.

Flickorna hade vita klänningar och svarta klänningar.

I några familjer så hade di husandakt innan di gick
å la sig. Di sjöng en psalm med det samlade husfolket.

ACC. N:R M. 10235:68.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Post.

Posten körde di med häst och vagn till och från Tommelilla. Och så gick di med den till Brantvik och Baskemölla och Skillinge.

Di fleste så hämtade di posten själve på stationen men så länge som jag mi ns så har det varit brevbärare också som har burit ut han i husena.

Men den blev ofta försenad utå snöen förr, så var det likadant n~~y~~ under kriget, det snöade ju så förfärligt och allt stod stilla i fyra dar och varken tåg eller bussar kunde gå. Men en gammal gubbe på sjuttiotre år han gick som vanligt till Kivik med posten .

Förr låg posten vid torget på vänster hand när man kommer nerifrån.

ACC. N:R M. 10235:69.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brandvakter.

Här gick brandvakter på nätterna och sjungde, och di
skulle sjunga var timme i gathörnen:

Hör väktarens rop!

Klockan är elva slagen!

Vinden är nordväst!

skrek di.

En gång var det en käring som skulle häva ut en potta
ner på gatan, men just då gick brandvakten förbi och
ropade:

Hör väktarens rop!

Klockan är elva slagen!

Vinden är - -

Men då kom det färande och kom rakt på han, så han sa

~~WXX~~ Vinden är - -

piss i helvete

ACC. N:R M. 10235: 70.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Poliser, slagsmål.

Di sår brandvakterna, di skulle va poliser samtidigt
Det var en gång di slog ihjäl en , det var nere vid hamnen.
Di hävde han i sjön och densom hade gjort det han reste
till Amerika, men han som blev ihjälslagen, han flöt
opp.

Fiskarena di slogs som faen, di tor gatsten och slogs
med, en gång rev di opp en hel gata och hade som tillhygge
och annars slog di med träna som låg där i båtarna, di
var meterlånga och tog bra.

Fast det var inte så mycket di slogs som man skulle
kunna tro, när blekingarna så låg det ju i alla fall en
fjortio femtio båtar här, så det var väl en trehundra ut-
socknas här när det var ~~fx~~ som mest.

ACC. N:R M. 10235: 7/

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skepparhistoria.

Det var en gammal skeppare som hette Tröls Kock.
Han seglade åt konsul Björkgren ^{på} ~~med~~ hanses båt Hoppet.
Han hade en så usel båt, det varknäppt att han höll i hop.
Och så sa Björkegren att han skulle gå till Gotland och han
seglade och följde kusten men han vågade inte ut på sjön
och när han hade varit iväg lagom länge så vände han och
kom igen efter en tid. Och när han kom hem så gick han
opp till Björkegren och sa:

- Jag ska be att få meddela åt konsul Björkegren att
jag hittade inte fra m, Gotland är sjunket.

ACC. N:R M.10235 72.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mer än om Truls Kock.

Tröls Kock och Björkegren ägde halva "Hoppet" var
och så tyckte Björkegren en dag att skutan såg för djävlig
ut och sa till Tröls Kock att han skulle måla henne.
Men när han kom ner för att se hur det såg ut så var bara
halve båten målade, för bara halve båten var ju hanses.
Och sin egen halva tyckte han att det var för dyrt att måla.